

ПРОБЛЕМА СОБОРНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛИЦЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Посилення сепаратистських тенденцій в СРСР у кінці 80-х рр., розгортання національно-визвольних процесів в Україні знайшли активне відображення на землях Галичини. В умовах розбудови української державності та численних спроб домогтися більшої самостійності регіонів, вивчення ставлення галичан до проблем федералізації і регіоналізації країни, яке проявилось через Галицьку асамблею в 1991 р., є актуальним. Не повною мірою дослідженими залишаються причини виникнення, характер та діяльність асамблеї.

Розв'язання даної проблеми започатковано в дослідженнях К.Бондаренка, Я.Дашкевича, С.Кобути, С.Шумлянського, О.Хавича та ін.¹. Автор ставить перед собою завдання дати оцінку соборницьким прагненням галичан у процесі становлення української державності, визначити правовий статус і значення Галицької асамблеї.

Націонал-демократичні організації на березневих виборах 1990 р. до ВР УРСР і місцевих рад в Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській областях отримали більшість і перехопили у комуністів владу. Зміни, які проводила опозиційна влада значно загастрили взаємовідносини між регіоном та офіційним Києвом, який вважав західноукраїнський чинник джерелом дестабілізації та сепаратизму. До того, ж партійно-державні структури розгорнули в пресі широко-масштабну компанію з дискредитації дій галицьких облрад, формували уявлення, що “на Заході – самі різуні, ненависники інших національностей”².

Загальносоюзна преса навіть поширювала міф про прагнення Західної України до створення своєї окремої держави, а той приєднання до Польщі³. В грудні 1991 р. галицькі області відвідала група народних депутатів СРСР, зокрема голова комітету з питань гласності, прав і звернень В.Фотеев, заступник голови комісії Ради Національностей з питань розвитку культури, мови, національних та інтернаціональних традицій і охорони історичної спадщини С.Шувалов та В.Шаповаленко. Делегація змогла переконатися, що галичани не

збираються створювати Західноукраїнську чи Галицьку автономію і відривати регіон від України⁴.

Крім інформаційної війни опозиційні області зазнали також економічної блокади зі сторони центральної влади. Занепокоєння органів влади викликала ухвала Львівської облради “Про політичну ситуацію на Львівщині і захист демократії” від 29 листопада 1990 р. У ній було ініційовано створення Комітету громадянської згоди, а голові облради і утвореного комітету В.Чорноволу за умов загрози демократії; введення військового стану чи підписання проти волі народу союзного договору тимчасово надавалося право приймати рішення від імені облради. У випадку насильницького усунення керівництва облради громадяни, повинні були керуватися рекомендаціями комітету.

З критикою факту появи комітету виступили загальносоюзні та республіканські органи преси. Так, доктор юридичних наук Г.Чангулі помітив грубе порушення положень Конституції УРСР, за якою вся влада належала тільки Радам. Вчений стверджував, що оголошення надзвичайного стану в окремих місцевостях є прерогативою ВР союзної республіки, і акцентував увагу на порушенні прав людини через департизацію і недотриманні правових процедур під час проведення обласного референдуму. В підсумку ВР прийняла рішення повернути ухвалу на перегляд і провести переговори з облрадою⁵.

Розбіжності між Галичиною і рештою України посилювалися через відмінне ставлення до референдуму щодо Союзного договору. Так, Львівська облрада на початку лютого 1991 р. прийняла ухвалу “Про збереження політичної стабільності в області і ставлення до референдуму щодо Союзного договору”, в якій звернулася до ВР УРСР з вимогою не проводити референдум до прийняття нової Конституції і створення суверенної правової держави⁶.

В умовах економічної і політичної блокади влада опозиційних областей розпочала координувати свою діяльність. Існувала домовленість про співпрацю між областями, яка виражалася у майже щоденному взаємному інформуванні про ситуацію, в утворенні спільних виробництв та обміні товарами, спільному реагуванні на урядові укази⁷.

Спроби координації праці органів влади 3-х західноукраїнських областей значною мірою ініціювалися В.Чорноволом, який мав всі підстави вважати себе регіональним лідером і був прихильником федеративного устрою України. Однак, як відзначав він сам, галичани, попри існування в минулому ЗУНР, вищий ніж у цілому по Україні рівень національної свідомості і організації, насторожено сприйняли ідеєю федерації країни в майбутньому⁸.

Ще 4 січня 1991 р. В.Чорновіл на конференції у Львові “Українсько-російські взаємини в суверенній Україні” засудив спроби партократів штучно розчленувати Україну на автономії і нав’язати націонал-демократам думку про Галицьку автономію, але водночас задекларував: “Ми, три області... будемо співпрацювати, утворимо Галицьку асамблею депутатів трьох областей”⁹. Федералізація за В.Чорноволом передбачала максимальну економічну самостійність регіонів, але водночас й якомога жорсткішу унітарність у впровадженні державницької ідеології, у розбудові освітньо-культурної сфери Як згадує Т.Чорновіл, ідею федералізації України В.Чорновіл сформулював ще у 1987 р. на засіданні Львівського дискусійного клубу¹⁰.

Інтеграційна діяльність західноукраїнських політиків спричинила до скликання 16 лютого 1991 р. у Львові у приміщенні театру опери та балету спільної сесії облрад Івано-Франківської, Тернопільської і Львівської областей, яку назвали Галицькою асамблеєю. На сесії було обговорено два питання: “Загальна концепція економічної співпраці в регіоні” та “Про політичну ситуацію в регіоні і Всесоюзний референдум”¹¹.

В.Чорновіл в інтерв’ю газеті “За вільну Україну” серед причин об’єднання назвав “жорстку розгнuzдану компанію, яка ведеться проти Галичини комуністичною пресою”, невизначеність статусу України як країни і потребу заявити на міжобласному рівні про територіальну недоторканість України і спроби економічної блокади¹². Ще відвертіше мету створення об’єднання політик визначив у виступі на асамблеї: “Якщо буде обрано курс націонал-державницький, то відпаде і окремішність Галичини, і певна осібність її політичної лінії – залишиться географічний термін та ще, може, назва федеративної землі при

можливому майбутньому федеративному устрої...Але курс на перетворення України в безликий колоніальний придаток неминуче приведе до посилення ізоляціонізму...”¹³.

У свою чергу, М.Яковина мотивував доцільність об’єднання тим, що три області є невід’ємними складовими Галичини зі спільною долею, історично-економічними традиціями, єдиною інфраструктурою і регіональним територіальним виробничим комплексом¹⁴. Голова Львівського облвиконкому С.Давимука в спогадах акцентував увагу ще й на тому, що наприкінці 1990 р. склалася надзвичайна ситуація з гострим дефіцитом товарів споживання і регіони прагнули захистити себе від економічного розвалу¹⁵.

Лідери галицьких областей підкреслювали відсутність сепаратистських планів в ініціаторів асамблеї. Так, голова Тернопільської облради В.Олійник в своєму виступі заявив, що Галицька асамблея не буде “робити кроків у бік якогось сепаратизму”, а співпрацюватиме “керуючись суспільно вигідними, загальнонародними інтересами, діючи в рамках договорів і законів України”¹⁶. Він задекларував відкритість діяльності асамблеї, яка “не робитиме нічого тихцем, авантюрними методами”¹⁷.

С.Давимука разом з В.Олійником і першим заступником голови Івано-Франківського облвиконкому В.Павликом подали на розгляд депутатів загальну концепцію економічної співпраці в регіоні, поділилися задумами щодо взаємодії промислових підприємств трьох областей, а також обміну інформацією та передовим досвідом, ефективного використання наявного наукового потенціалу і підготовки управлінських кадрів. С.Давимука навіть відзначив, що Галичині необхідна єдина інвестиційна, природоохоронна, фінансово-кредитна і цінова політика, тісне співробітництво у комерційній діяльності, а в перспективі і чітка спеціалізація областей в межах регіону¹⁸.

Автономістичні акценти прозвучали в виступі першого заступника голови Тернопільського облвиконкому Б.Бойка, який вважав, що “потрібно створювати паралельну до державної економіки вільну економіку...це означатиме ви-

ступ єдиним фронтом як проти економічного й політичного диктату Кремля, так і проти централістських тенденцій, які починають формуватися в Києві”¹⁹.

Особливої політичної ваги Галицькій асамблеї надало також широке представництво депутацій – від Рівненської, Волинської, Чернівецької, Житомирської і Вінницької областей, делегатів демократичних громадсько-політичних організацій із Москви, Закарпаття, Одеси, Чернігова, Черкас та інших областей²⁰. Лише президю ВР республіки на асамблеї репрезентували шість її представників, а офіційну делегацію очолив перший заступник Голови ВР І. Плющ. Позитивним було і те, що на фоні загострення релігійної ситуації в краї Галицька асамблея зібрала на своєму засіданні церковних провідників всіх християнських конфесій²¹.

На спільній сесії було прийнято ряд угод. Так, правові основи об’єднання визначила угода “Про основні принципи співробітництва між обласними Радами народних депутатів Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей”. Сторони брали на себе зобов’язання підтримувати між собою регулярні контакти шляхом проведення консультацій і семінарів, планували розробляти заходи для захисту спільних інтересів, споживчого ринку, розвивати взаємовигідні зв’язки між постачальниками та споживачами, укладати довготривалі та короткотермінові угоди про товарообмін.

Учасники об’єднання обіцяли сприяти розвитку інфраструктури спільних підприємств виробничої сфери на базі проведення узгодженої структурної, інвестиційної, природоохоронної, регіональної політики, розширити співробітництво в комерційній, маркетинговій і посередницькій діяльності. Крім економічної сфери західноукраїнські області брали на себе зобов’язання сприяти організації і розвитку контактів в соціально-культурному та науковому напрямі, а також у сфері обміну представниками громадських і політичних організацій, діячами науки і культури.

Для організації співпраці було прийнято рішення створити регіональну Координаційну раду з робочим органом у Львові, який мав би право приймати рішення консультативно-рекомендаційного характеру, а також комп’ютерний

банк даних з метою нагромадження і постійного обміну інформації²². До складу Координаційної ради чисельністю в 12 осіб згідно ухвали “Про регіональну координаційну раду” ввійшли голови і заступники голів обласних рад, голови і заступники голів облвиконкомів²³. Як бачимо, в тексті угоди немає пунктів, які б свідчили про сепаратистське чи автономістське спрямування документа. Натомість її зміст свідчить про прагнення галичан налагодити економічну співпрацю в регіоні.

У прийнятій на асамблеї ухвалі “Про єдність українських земель” галичани засудили змову між Гітлером і Сталіним в 1939 р. і “будь-які намагання порушити територіальну цілісність України”. Правовою основою входження західноукраїнських земель до складу України, на їх думку, став акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Крім того, в ухвалі було звернення до Волинської, Закарпатської, Рівненської та Чернівецької облрад з рекомендацією приєднатися до положень документів, а також пропозиція ВР УРСР дати політичне та правове обґрунтування єдності України, визначити політичну та юридичну основу територіальної цілісності і єдності республіки²⁴.

Ця заява на думку ініціаторів скликання асамблеї повинна була зняти будь-які звинувачення в сепаратизмі і відобразити справжні наміри об’єднання. Зокрема, М. Яковина заявив на засіданні асамблеї: “Текст ухвали про єдність українських земель вважаємо, задовольнить не тільки сусідів, але й молоду недосвідчену опозицію”²⁵.

Галицька асамблея також прийняла ухвалу “Про проведення 17 березня 1991 р. обласних референдумів”, якою було ініційовано винесення на референдум в західних областях окремого бюлетеня. У ньому значилося: “Чи хочете ви, щоб Україна стала незалежною державою, яка самостійно вирішує всі питання внутрішньої та зовнішньої політики, забезпечує рівні права громадянина незалежно від національної та релігійної приналежності?”²⁶. Народний депутат України В.Червоній поставив під сумнів рішення про додатковий бюлетень через його шкідливість для соборності України, але переважна більшість

делегатів дійшла до висновку, що населення краю становить близько 10% народу республіки і його голос має бути почутий²⁷.

Загальносоюзні ЗМІ подали викривлену інформацію про асамблею. Зокрема, в випуску новин Центрального телебачення 17 лютого 1991 р. було повідомлено, що об'єднана сесія висловила за Союзний договір²⁸. Крім того, у повідомленні про асамблею, переданому загальносоюзною радіохвилею “Маяк” серед інших чомусь не була згадана ухвала “Про єдність українських земель”, а навпаки створювався образ галичан-сепаратистів²⁹.

В компартійній пресі в цілому позитивно відгукнулися про сесію, проте відзначили, що “вона може стати кроком до відособлення”³⁰. Позицію комуністів висвітлив у виступі на асамблеї перший секретар Івано-Франківського обкому КПУ З.Куравський. Зокрема, він висловився на підтримку ухвали “Про єдність українських земель”, але запропонував в тексті ухвали згадати про рішення Народних зборів Західної України 1939 р. та I з'їзду народних комітетів Закарпатської України 1944 р. На його думку, референдум повинен був проходити за республіканським варіантом, що в підсумку забезпечувало від звинувачень в відсутності власної позиції і в сепаратистських настроях³¹.

У відповідь на скликання об'єднавчої сесії 19 лютого 1991 р. в Івано-Франківську відбулася нарада представників партійних комітетів КПУ Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської областей. У ній взяли участь також делегації партійних працівників з Волинської, Закарпатської, Рівненської, Чернівецької областей, працівники ЗМІ, науковці Інституту суспільних наук ЦК КПРС та Київського інституту політології і соціального управління³².

Комуністи регіону у виступах відзначали, що в умовах опозиційності Компартії до органів влади, виникла потреба в координації і виробленні спільної тактики дій, а також в обміні досвідом роботи. Вони висловилися на підтримку діяльності Рад, якщо “вона йде на користь людям” і виступили за консолідацію всіх суспільних сил. Активісти ідеологічної роботи, реагуючи на негативну оцінку подій вересня 1939 р. на Галицькій асамблеї, закликали ЦК КПУ і науковців написати правдиву історію України³³.

Однак після захоплення Рухом 21 лютого 1991 р. у Львові приміщення колишнього будинку політосвіти комуністи відмовляються від відносно нейтрального сприйняття спроб консолідації демократичних рад західноукраїнського регіону. Так, Львівський обком КПУ надсилає ВР УРСР звернення з осудом діяльності демократичних органів влади в краї, в якому акцентується увага на розбіжностях в деклараціях Галицької асамблеї і практичній діяльності Львівської облради³⁴. Різкий осуд ситуації в регіоні прозвучав у виступі першого секретаря ЦК КПУ С.Гуренко на українському телебаченні 14 березня 1991 р. Зокрема, він загострив увагу на ускладненні соціально-економічних проблем в краї, актах беззаконня і демонстративному ігноруванні Конституції СРСР і УРСР. На його думку, за зовні ефективними діями створення Галицької асамблеї ховалася не лише небезпека “відриву України від Союзу, й її федералізації, перетворення у клаптикову республіку, в різних куточках якої правили б новоявлені гетьмани”³⁵.

Ідея проведення обласного референдуму зазнала критики і з боку праворадикальних політичних організацій. Зокрема, лідер Української міжпартійної асамблеї Ю.Шухевич назвав рішення про проведення обласного референдуму помилковим і закликав до бойкоту заходу, що планувався на 17 березня. На його думку Україна була окупована радянською імперією, а окупанти згідно міжнародних правових документів не мають права проводити на підневільних землях будь-яких референдумів. Політик вважав, що будь-які додаткові питання в бюлетені сприятимуть збереженню Союзу. Він піддав критиці погляди В.Чорновола на майбутній федеративний устрій України, засудив рішення про надання автономії Криму і вбачав тенденції до утворення подібної структури і в Галичині, що могло призвести до розпаду України³⁶.

Республіканська преса відзначала атмосферу толерантності і реальної заінтересованості, що панувала на асамблеї і порівняли об’єднання з раднаргоспом, який базується на досконаліших принципах співпраці³⁷. І.Плющ оцінив створення асамблеї “як захист від розвалу економіки”, порівняв її з рад-

наргоспами, хоча і виступив проти окремої цінової політики. Політик закликав не протиставляти себе один одному, а шукати “спільні точки зору”³⁸.

На початку березня 1991 р. Львівську область відвідав голова ВР УРСР Л.Кравчук. Політик змушений був визнати: “Ми теж бачили реальні зміни в настроях людей Львівщини, і саме з цього нам треба виходити у наступних практичних діях”³⁹. Вірогідно, така позиція республіканських органів влади відображала реальний стан речей і відсутність серйозних сепаратистських тенденцій в краї.

Для координації економічних зусиль в Галичині керівники господарських ланок намітили провести ряд науково-практичних конференцій, відкрити фірмові магазини в Тернополі, Івано-Франківську та Львові⁴⁰. На початку квітня 1991 р. на засіданні Координаційної ради Івано-Франківської, Львівської і Тернопільської областей були утворені крайові робочі органи – фонд ради і комісія з розвитку регіональних господарських зв’язків. В цих структурах повинні були працювати 8 працівників, для спільного фонду кожна область мала надати 100 тис. крб.⁴¹.

Створений виконавчими структурами трьох областей план першочергових заходів передбачав протягом 1991 р. налагодити спільні виробництва у туристично-реакраційній, хімічній, медичній, машинобудівній, текстильній галузях народного господарства, у транспорті та переробці сільськогосподарської продукції. На вересень 1991 р. у Львові було заплановано проведення західно-української міжнародної виставки-ярмарку “Галицькі контракти”⁴².

Ініціатором створення науково-методичної бази для економічного об’єднання регіону став доктор економічних наук, керівник Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР М.Долішній⁴³. Пізніше, економічну співпрацю координував створений Галицький економічний центр, який очолив професор В.Пинзеник⁴⁴. В управлінській сфері В.Чорновіл планував вийти до ВР УРСР з пропозиціями перебудувати керівництво в Галичині на основі досвіду цивілізованих країн⁴⁵.

Про свою співпрацю заявили також колективи обласних радівських газет. На зустрічі представників редакцій івано-франківської “Галичини” і львівської “За вільну Україну” 21 травня 1991 р. було прийнято рішення розробити підготовчі документи для залучення до спілки українських журналістів з інших демократичних видань. Планувалось об’єднати зусилля журналістів щодо підготовки і поширення інформації, випуску англomовного бюлетеню для дипломатичних представництв багатьох країн і представників світових ЗМІ⁴⁶.

Підсумки регіонального бюлетеню всесоюзного референдуму в березні 1991 р. засвідчили осібність позицій галичан в питанні збереження СРСР. За регіональний бюлетень в Львівській області проголосувало 89,6% учасників референдуму, в Івано-Франківській – 90%, в Тернопільській – 85,3%. В.Чорновіл оцінив ці результати як “нашу відданість ідеям Галицької асамблеї”⁴⁷.

16 червня 1991 р. на мітингу в Тернополі Б.Бойко знову поставив питання про будівництво держави в межах Галичини: “Якщо підпишуть Союзний договір, змушені будемо ставити питання про Галицьку республіку”⁴⁸. 18 червня 1991 р. Координаційна рада на підставі результатів референдуму в Галичині прийняла звернення до ВР УРСР. У ньому було заявлено, що розгляд парламентом питання про союзний договір, як і його підписання є недопустимим, акцентувалася увага на результатах референдуму в 3-х областях, які свідчили, що “за незалежність проголосувала б більшість населення України, якби йому поставили аналогічне чітке запитання і забезпечили вільну агітацію”⁴⁹.

Проголошення Акту незалежності України 24 серпня 1991 р. створило реальні підстави для досягнення Україною незалежності. В цих умовах В.Чорновіл і Л.Лук’яненко зосередили сили на всеукраїнській політиці і вступили в передвиборчу боротьбу за президентську посаду, а проекти федералізації України стали другорядними. В той же час С.Давимука вважає, що В.Чорновіл відмовився від ідеї Галицької асамблеї під впливом гострої критики її як прояву сепаратизму⁵⁰ [40, с.2].

Таким чином, Галицька асамблея виникла як форма регіональної економічної і суспільно-політичної співпраці галицьких областей в умовах тиску зі

сторони компартійно-державних центральних органів влади. Економічна та політична блокада, спроби дискредитації демократичної влади в західних областях, сумніви щодо можливості досягнення незалежності змусили галицьке керівництво об'єднати зусилля задля реалізації націонал-демократичних ідей в межах регіону.

На нашу думку, безпідставними є спроби трактування створення і діяльності Галицької асамблеї як сепаратистського прояву, що міг стати причиною розколу України. Найкращим свідченням соборницьких устремлінь галичан стало те що, ідея асамблеї була забута після проголошення Акту про незалежність 24 серпня 1991 р. Проте залишаються до кінця нез'ясованими структура та компетенція, результати співпраці трьох областей, факт припинення існування Галицької асамблеї.

¹ Дашкевич Я. Український федералізм – український монархізм // Українські проблеми. – Стрий, 1991. – Ч.1. – С.88-92; Бондаренко К. Західна Україна повинна домогтися статусу автономної республіки в складі України // І. – 2002. – №23. – С.231-235; Кобута С. Прикарпаття в новітній українській національно-демократичній революції (1988 – 1991 рр.) // Галичина. – 2001. – №7. – С.34-47; Шумлянський С. Розкол України як віртуальна реальність // Критика. – 2002. – листоп. – С.2-5; Хавич О., західноукраїнець. Чи можливий проект westukraina.eu? // І. – 2002. – №23. – С.272-278.

² Іваничук Р. Не будьмо “малоросами” // За вільну Україну. – 1991. – 5 лют. – С.2.

³ Братунь Р. Час припинити війну проти народу Західної України // За вільну Україну. – 1991. – 25 січня. – С.2.

⁴ Яковина М. Народ спитає з нас сповна // Галичина. – 1990. – 19 грудня. – С.5.

⁵ Краслянский А. Підміна влади, а не підміна понять // Голос України. – 1991. – 29 січня. – С.3, 6.

⁶ // За вільну Україну. – 1991. – 5 лютого. – С.1.

⁷ Мелінішин Б. Про діяльність Рад і депутатську роботу // Галичина. – 1991. – 2 лют. – С.3.

⁸ Чорновіл В. Компартія фактично існує // Літературна Україна. – 1991. – 19 вересня. – С.3.

⁹ Державний архів Івано-Франківської області (ДАІФО), ф.П-1, оп.1, спр.5639, арк.7.

¹⁰ Стецишин О. Автономія чи децентралізація влади? // Експрес. – 2003. – 23-30 січ. – С.4.

¹¹ Шляхтич В. Не відокремлюватися, а єднатися // Прикарпатська правда. – 1991. – 19 лют. – С.1.

¹² // За вільну Україну. – 1991. – 16 лютого. – С.1.

¹³ Чорновіл В. До незалежності – мирним шляхом // За вільну Україну. – 1991. – 21 лют. – С.1-2.

¹⁴ // За вільну Україну. – 1991. – 16 лютого. – С.1.

¹⁵ Давимука С. Незабутній народний голова // Молодь України. – 2003. – 11 квіт. – С.2.

¹⁶ // За вільну Україну. – 1991. – 16 лютого. – С.1.

¹⁷ Гнатовський Б. Гуртуймося, братове // Молода Галичина. – 1991. – 19 лют. – С.1.

¹⁸ Галицька асамблея // Галичина. – 1991. – 19 лют. – С.1-2; Петричук М. В єдності – наша сила // Галичина. – 1991. – 21 лют. – С.4; Павлик В. Співпраця: нові можливості // Галичина. – 1991. – 21 лют. – С.3.

¹⁹ Бойко Б. Єдиним фронтом – проти диктату Кремля // За вільну Україну. – 1991. – 26 лют. – С.2.

²⁰ Галицька асамблея // Галичина. – 1991. – 19 лют. – С.1-2.

²¹ Гнатовський Б. Гуртуймося, братове // Молода Галичина. – 1991. – 19 лют. – С.1.

²² ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5632, арк 5-6; Угода “Про основні принципи співробітництва між обласними Радами народних депутатів Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей” // За вільну Україну. – 1991. – 21 лют. – С.1.

²³ ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5632, арк 2; Ухвала “Про регіональну Координаційну раду” // За вільну Україну. – 1991. – 21 лют. – С.1.

²⁴ ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5632, арк 3; Ухвала “Про єдність українських земель” // За вільну Україну. – 1991. – 21 лют. – С.2.

²⁵ Гулик І., Колеса Я., Якимович Я. Галицька Асамблея: єднання в ім'я святої мети // За вільну Україну. – 1991. – 19 лют. – С.1.

-
- ²⁶ ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5632, арк.4; Ухвала “Про проведення 17 березня 1991 р. обласних референдумів” // За вільну Україну. – 1991. – 21 лют. – С.2.
- ²⁷ Гулик І., Колеса Я., Якимович Я. Назв. праця. – С.1.
- ²⁸ Телеграма // Галичина. – 1991. – 21 лют. – С.2.
- ²⁹ Гулик І., Колеса Я., Якимович Я. Назв. праця. – С.1.
- ³⁰ Шляхтич В. Якщо відкинути красиву фразеологію... Із спільної сесії трьох обласних Рад у Львові // Прикарпатська правда. – 1991. – 23 лют. – С.1-2.
- ³¹ Куравський З.В. Діяти в інтересах людей // Прикарпатська правда. – 1991. – 19 лют. – С.1.
- ³² Діяти скоординовано // Прикарпатська правда. – 1991. – 21 лют. – С.1.
- ³³ Там само.
- ³⁴ ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5639, арк.36.
- ³⁵ Гуренко С. На засадах рівноправності // Голос України. – 1991. – 15 берез. – С.3.
- ³⁶ Терещук В. Чи бойкот – найкраща тактика? // Молода Галичина. – 1991. – 23 лют. – С.1.
- ³⁷ Теленчі О., Василенко М. Наш дім – наша фортеця. (Галицький тріумфірат: прогнози, перспективи) // Голос України. – 1991. – 19 лют. – С.6.
- ³⁸ Плющ І. Ми всі – фортеця... // За вільну Україну. – 1991. – 26 лют. – С.1.
- ³⁹ Теленчі О., Краслянський А. А йде весна... Завершився візит Л.Кравчука на Львівщину // Голос України. – 1991. – 7 берез. – С.3.
- ⁴⁰ Вовк Б., Недільський А., Якимович Я. Перспектива в конструктивізмі // За вільну Україну. – 1991. – 29 березня. – С.1-2.
- ⁴¹ Козловський Б. Від сірника до автобуса // За вільну Україну. – 1991. – 5 квіт. – С.1.
- ⁴² Там само.
- ⁴³ Долішній М. А могли б жити в достатку // Молода Галичина. – 1991. – 5 берез. – С.2.
- ⁴⁴ Давимука С. Назв. праця. – С.2.
- ⁴⁵ Сесія Львівської обласної Ради народних депутатів // За вільну Україну. – 1991. – 27 березня. – С.1-2.
- ⁴⁶ Вовк Б. На стежці єднання // За вільну Україну. – 1991. – 22 травня. – С.2.
- ⁴⁷ Чорновіл В. Тепер я твердо стою на ногах // За вільну Україну. – 1991. – 19 берез. – С.1.
- ⁴⁸ ДАІФО, ф.П-1, оп.1, спр.5622, арк.108.
- ⁴⁹ Звернення до Верховної Ради УРСР від Координаційної ради обласних Рад народних депутатів Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської областей // Голос України. – 1991. – 27 червня. – С.3.
- ⁵⁰ Давимука С. Назв. праця. – С.2.